

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.007.01.2016

P/16/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn

T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30

lol@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/080 – Funkcjonowanie gospodarki ściekowej w gminach regionu Wielkich Jezior Mazurskich
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontrolerzy	1) Edward Odojewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LOL/24/2016 z 10 maja 2016 r. 2) Piotr Stupienko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LOL/19/2016 z 2 maja 2016 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 3-4)</p>
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Miłkach („Urząd” lub „Gmina”), 11-513 Miłki, ul. Mazurska 2, Nr REGON: 000535511.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Barbara Mazurczyk, Wójt Gminy od 1 grudnia 2014 r. (dalej: „Wójt”). Poprzednio, od 2 grudnia 2010 r. funkcję Wójta pełnił Stanisław Wąsiakowski. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 5-6)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W latach 2014-2016 (I kw.) Gmina była prawidłowo przygotowana pod względem organizacyjnym do realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. Potrzeby w zakresie gospodarki wodno-ściekowej uwzględniono w dokumentach strategicznych i planistycznych. Zadania dotyczące rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej ujęte w planach inwestycyjnych były realizowane w miarę posiadanych i pozyskiwanych środków. Gmina współpracując z innymi samorządami i instytucjami pozyskiwała informacje związane z zanieczyszczeniem jezior oraz jakością tych wód na swoim obszarze.

W podejmowanych działaniach wystąpiły jednak nieprawidłowości, które dotyczyły przede wszystkim:

- braku aktualnego gminnego programu ochrony środowiska oraz wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodno-kanalizacyjnych,
- niezasięgnięcia opinii powiatowego inspektora sanitarnego przy uchwaleniu regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy,
- nieustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi związane z pozbywaniem się nieczystości ciekłych,
- nieegzekwowania od podmiotów świadczących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, składania sprawozdań zawierających wszystkie wymagane informacje,
- niedostatecznej liczby kontroli w zakresie częstotliwości wywozu nieczystości ciekłych z nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe,
- nienależnym nadzorze nad PUKR², który dopuścił do funkcjonowania oczyszczalni ścieków bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego,

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna lub ocenę opisową. Z uwagi na złożoność kontrolowanych zagadnień i potrzebę zachowania rzetelności oceny funkcjonowania Urzędu w zakresie objętym kontrolą, zastosowano ocenę opisową.

² Przedsiębiorstwo Usług Komunalno-Rolnych Sp. z oo. w Miłkach – spółka ze 100% udziałem Gminy wykonująca jej zadania w zakresie usług wodociągowo-kanalizacyjnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przygotowanie organizacyjne Gminy do realizacji zadań związanych z gospodarką ściekową

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu³, zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wykonywał Referat Rozwoju i Spraw Komunalnych, który odpowiadał m.in. za:

- prowadzenie spraw z zakresu gospodarki ściekowej i zaopatrzenia w wodę,
- opracowywanie planów inwestycyjnych na podstawie programów i strategii rozwoju,
- nadzór nad funkcjonowaniem oczyszczalni ścieków oraz wykonywaniem zadań gminnych przez PUKR,
- nadzorowanie wydawania warunków technicznych przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- prowadzenie spraw związanych z ustalaniem ceny wody i odprowadzania ścieków,
- nadzorowanie prowadzonych ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola częstotliwości i sposobu ich opróżniania,
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

W latach 2014-2016 (I kw.) zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wykonywało w Urzędzie 2 pracowników, którym te zadania przypisano w zakresach czynności.

(dowód: akta kontroli str. 7-26)

Zadania związane z zaspokajaniem potrzeb ludności w zakresie uzdatniania i dostarczania wody oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków, Gmina powierzyła utworzonej w 1999 r. spółce PUKR („Spółka”). Nadzór właścicielski nad Spółką sprawował Wójt, m.in. poprzez: współpracę z Radą Nadzorczą i analizę jej rocznych sprawozdań, spotkania z pracownikami Spółki oraz sprawdzanie i analizę wniosków o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Analiz tych dokonywały uprawnione podmioty zewnętrzne⁴ oraz pracownicy Urzędu. W dniu 8 czerwca 2015 r. kontrolę w Spółce przeprowadzili Wójt i Sekretarz Gminy – badając stan ogólny i wydolność hydroforni pod kątem zwiększonego zużycia wody w okresie letnim i możliwości przyłączenia nowych odbiorców. Kontrolujący stwierdzili zadowolający stan obiektu oraz możliwość pełnego zabezpieczenia poboru wody.

Zarządzeniem z dnia 4 marca 2016 r. Wójt wprowadziła zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Gminy, w których określono m.in. cele tego nadzoru, procedury i kryteria doboru członków rad nadzorczych, zasady współpracy właściwych referatów Urzędu z radami nadzorczymi spółek oraz zasady ich monitorowania.

(dowód: akta kontroli str. 27-40,41-43,46-51)

1.2. Urząd diagnozował potrzeby i określał możliwości w zakresie gospodarki ściekowej, uwzględniając m.in. prognozy demograficzne, w tym liczbę ludności i turystów. Zagadnienia związane z tą gospodarką zostały uwzględnione m.in. w nw. dokumentach planistycznych:

- Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy na lata 2009-2016 oraz 2016-2020⁵,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy⁶,
- Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy na lata 2010-2020⁷,
- Wieloletnim Programie Gospodarczym Gminy na lata 2009-2015⁸,
- Planie Rozwoju Lokalnego Gminy na lata 2004-2013⁹,

³ Zarządzenie Wójta Nr 63.2015 z 11 czerwca 2015 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędu. W poprzednim regulaminie (zarządzenie Wójta Nr 23/2003 z 8 listopada 2003 r.) zadania te przypisano samodzielnemu stanowiskom pracy do spraw: 1) inwestycji i rozwoju lokalnego, 2) rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki mieniem komunalnym.

⁴ W listopadzie 2014 r. opinię nt. prawidłowości sporządzonej kalkulacji taryf sporządziła firma konsultingowa z Suwałk.

⁵ Strategię przyjęto uchwałą Rady Gminy Nr XXI.132.2016 z 3 marca 2016 r.

⁶ Studium przyjęto uchwałą Rady Gminy Nr LI/267/2010 z 10 listopada 2010 r.

⁷ Plan przyjęto uchwałą Rady Gminy Nr LI/264/2010 z 10 listopada 2010 r.

⁸ Program przyjęto uchwałą Rady Gminy Nr XXXVIII/216/2009 z 25 sierpnia 2009 r., ze zmianami wprowadzanymi uchwałami Nr XVII/73/2012 z 20 marca 2012 r. oraz Nr XXII/100/2012 z 17 września 2012 r.

⁹ Plan przyjęto uchwałą Rady Gminy Nr XVII/130/2004 z 14 lipca 2004 r.

- Strategii WJM opracowanej we współpracy samorządów zainteresowanych rozwojem i promocją WJM¹⁰,
- Koncepcji gospodarki wodno-ściekowej, opracowanej w lipcu 2015 r. w ramach planowanego miejskiego obszaru funkcjonalnego wokół drogi wodnej łączącej krainę WJM z Pojezierzem Elckim i Kanałem Augustowskim,
- Wstępne studium wykonalności inwestycji pn. „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminach regionu WJM – Aglomeracja Giżycko” realizowanej w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej: „KPOŚK”)¹¹.

Powyższe dokumenty zawierały diagnozę potrzeb oraz kierunków działania w zakresie gospodarki ściekowej, mających na celu dokończenie realizacji gminnego systemu tej gospodarki, w ramach którego uwzględniono m.in. ograniczenie stosowania zbiorników bezodpływowych i ochronę wód jeziornych. Dokumenty te przewidywały również szereg inwestycji zaplanowanych do realizacji, w tym m.in.:

- budowę oczyszczalni ścieków w Staświnach-Osadzie (270 tys. zł w 2016 r.), Lipowym Dworze (350 tys. zł w 2017 r.) i Konopkach Nowych (685 tys. zł w latach 2015-2016),
- program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (1.825,9 tys. zł w latach 2012-2013 i 1.000 tys. zł w latach 2016-2020),
- budowę kanalizacji sanitarnej w Miłkach i Rudzie (800 tys. zł w latach 2017-2020) oraz Staświnach (1.000 tys. zł w latach 2017-2018),
- przebudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Rudzie (550 tys. zł 2017-2018) i Konopkach Nowych (695 tys. zł w latach 2016-2018),
- modernizację i monitoring przepompowni ścieków (500 tys. zł w latach 2017-2020).

(dowód: akta kontroli str. 52-189, 281)

Ustalone
nieprawidłowości

Od 2012 r. Gmina nie posiadała aktualnego gminnego programu ochrony środowiska¹², do czego zobowiązuje art. 17 ust. 1 w związku z art. 14 ust. 2 i art. 18 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska¹³, a także nie sporządzała i nie przedkładała właściwym organom raportów z wykonywania tego programu, stosownie do art. 18 ust. 2 i 3 ww. ustawy.

Wójt wyjaśniła, że powodem niesporządzenia tego programu był przede wszystkim brak środków finansowych na jego opracowanie. Nadmieniła, że ostatni program obowiązujący w latach 2004-2011 nie był wykorzystywany, a mimo to raporty z jego stosowania trzeba było składać. Podała, że w latach 2012-2016 (I kw.) nie składano tych raportów z uwagi na nieopracowanie nowego programu.

(dowód: akta kontroli str. 41-43, 190-191)

Opis stanu
faktycznego

1.3. Zasady i obowiązki związane z gospodarką ściekową ujęto w nw. regulacjach:

- Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków¹⁴, w którym zawarto m.in.:
  - zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, dotyczące usług realizowanych przez PUKR, z których korzystają odbiorcy usług wodociągowo-kanalizacyjnych na podstawie zawartych umów,
  - obowiązki PUKR dotyczące zapewnienia zdolności eksploatowanych urządzeń wodno-kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz ciągłego i niezawodnego odprowadzania ścieków,
  - sposób postępowania w razie niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczonej wody i odprowadzonych ścieków,
  - sposób rozliczeń za usługi świadczone w oparciu o ceny i stawki opłat wg taryf,
  - warunki przyłączania do sieci i sposoby odbioru wykonanych przyłączy,
  - obowiązki odbiorców usług.

¹⁰ Strategia opracowana w lipcu 2013 r. z udziałem urzędów miejskich w Giżycku i Mrągowie oraz gmin Giżycko, Mikołajki, Mrągowo, Orzysz, Pisz, Pozezdrze, Ruciane - Nida, Ryn i Węgorzewo, przy współpracy firmy GEOPROFIT/Warszawa

¹¹ Studium opracowane w grudniu 2007 r. przy współpracy Gmin Giżycko, Kruklanki i Miłki, Miasta Giżycko i PWiK w Giżycku.

¹² Uchwałą Rady Gminy Nr XXV/183/2005 z 30 marca 2005 r. przyjęto Program Ochrony Środowiska dla Gminy na lata 2004-2011, który w dniu kontroli był nieaktualny.

¹³ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz., U. z 2016 r., poz. 672 ze zm.).

¹⁴ Uchwała Rady Gminy Nr XXXIII/236/2006 z 15 lutego 2006 r.

- Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy¹⁵, w którym zawarto m.in. zasady opróżniania zbiorników bezodpływowych określone w art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁶, dotyczące m.in. częstotliwości i sposobów wywozu nieczystości ciekłych z nieruchomości i terenów przeznaczonych do użytku publicznego¹⁷ oraz mycia pojazdów poza myjniami samochodowymi¹⁸. Regulamin ten nie określał sposobów zagospodarowania osadu z oczyszczalni przydomowych. Wójt wyjaśniła, że odbywa się to zgodnie z zezwoleniami wydanymi podmiotom wykonującym usługi asenizacyjne.

(dowód: akta kontroli str. 192-211, 303)

Ustalone
nieprawidłowości

Regulamin utrzymania czystości i porządku przyjęto bez zasięgnięcia opinii właściwego PPIŚ¹⁹, do czego zobowiązuje art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Wójt wyjaśniła, że brak tej opinii wynikał m.in. z przeoczenia.

(dowód: akta kontroli str. 212-214)

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą jedynym podmiotem prowadzącym działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy było PUKR, działające na podstawie zezwolenia z 25 lutego 2003 r.²⁰, wydanego przez Wójta na czas nieokreślony. W decyzji zezwalającej na prowadzenie tej działalności Spółkę zobowiązano m.in. do:

- prowadzenia działalności na zasadach określonych w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków oraz na warunkach ustalonych w przepisach wykonawczych do tej ustawy,
- zapewnienia wysokiej jakości usług, niezawodności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków oraz ograniczania szkodliwego oddziaływania na środowisko i kosztów prowadzenia działalności objętej tym zezwoleniem,
- zapewnienia dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny oraz zapewnienia należytej jakości dostarczonej wody i odprowadzonych ścieków,
- przestrzegania regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującego na obszarze jego działania,
- prowadzenia dokumentacji jakości świadczonych usług, tj. ewidencji skarg, wniosków i sposobu ich załatwienia, awarii (zasięgu i czasu usuwania) oraz sprawozdań z kontroli usługodawcy przez upoważnione organy,
- przedkładania Wójtowi, wraz ze sprawozdaniem finansowym, informacji o realizacji skarg i wniosków, występujących awariach, wnioskach z kontroli, jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków,
- prowadzenia działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w sposób zapewniający optymalizację kosztów i opłat za świadczone usługi,
- ustalania opłat w oparciu o przychody, których wartość pokrywa uzasadnione wydatki związane z eksploatacją, utrzymaniem i rozwojem urządzeń wodno-kanalizacyjnych, ponoszonych dla zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości usług z uwzględnieniem kryterium racjonalizacji i prowadzenia działalności,
- uwzględnienia przedsięwzięć racjonalizujących zużycie wody i odprowadzanie ścieków w planach rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 41-44, 217-221)

Ustalone
nieprawidłowości

W badanym okresie Gmina nie wprowadziła regulacji dotyczących górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi związane z pozbywaniem się

¹⁵ Uchwała Nr XXXII/150/2013 Rady Gminy z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku. Regulamin opracowano w ramach Mazurskiego Międzygminnego Związku Gospodarki Odpadami w Giżycku.

¹⁶ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r., poz. 250).

¹⁷ Zobowiązano właścicieli nieruchomości do pozbywania się nieczystości ciekłych w sposób systematyczny, nie dopuszczając do przepelniania urządzeń przeznaczonych do ich gromadzenia, gwarantując zachowanie czystości i porządku. Opróżnianie szamb i oczyszczalni przydomowych odbywa się wskutek zamówienia składanego uprawnionemu podmiotowi.

¹⁸ Regulamin dopuszczał jedynie mycie nadwozi pojazdów, dokonywania tych czynności na wydzielonych, utwardzonych częściach nieruchomości i przy użyciu środków ulegających biodegradacji, niezanieczyszczania środowiska i odprowadzania powstałych ścieków do kanalizacji sanitarnej lub zbiornika bezodpływowego.

¹⁹ Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny.

²⁰ Decyzja Wójta Nr OSD.7033-4/03 z 25 lutego 2003 r. zezwalająca na prowadzenie działalności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków.

nieczystości ciekłych, do czego zobowiązuje art. 6 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Wójt wyjaśniła, że uregulowań tych dotychczas nie wprowadzono, ponieważ mogłoby się to wiązać z dopłatami na rzecz przedsiębiorców w przypadku strat spowodowanych wzrostem kosztów wywozu nieczystości, niezależnych od przedsiębiorcy, np. wzrost cen paliw. Byłoby to niecelowe wskutek różnych odległości nieruchomości od punktów zlewnych oraz kosztów wywozu nieczystości ciekłych.

NIK nie podziela stanowiska Pani Wójt, bowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami Gmina jest zobowiązana w drodze uchwały ustalić takie stawki. Nieokreślenie tych stawek uniemożliwia wydanie przez wójta w sposób zgodny z prawem decyzji, o której mowa w art. 6 ust. 7 ww. ustawy. W decyzji tej należy zgodnie z art. 6 ust. 7 pkt 2 ustalić wysokość opłat wyliczonych z zastosowaniem stawek, o których mowa w art. 6 ust. 2 tej ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 212-214)

Opis stanu
faktycznego

1.4. Gmina posiadała informację na temat gospodarki ściekowej na terenie bezpośredniej zlewni jezior, w szczególności o miejscowościach skanalizowanych i nieskanalizowanych, m.in. na podstawie prowadzonych ewidencji, inwentaryzacji i kontroli w terenie. Dane te uzupełniano dokumentacją tworzoną na potrzeby poszczególnych inwestycji, np. dla Aglomeracji Giżycko w ramach KPOŚK.

W badanym okresie na terenie Gminy znajdowały się miejscowości:

- skanalizowane: Jagodne Małe, Jagodne Wielkie, Rydzewo, Kleszczewo, Kleszczewo-Osada, Ruda, Miłki, Konopki Nowe, Marcinowa Wola, Przykop i część wsi Staświny;
- nieskanalizowane: Bielskie, Borki, Danowo, Czyprki, Konopki Wielkie, Wyszowate, Miechy, Lipińskie, Lipowy Dwór i Staświny-Osada.

Ścieki z miejscowości skanalizowanych kierowane były do funkcjonujących na terenie Gminy oczyszczalni ścieków w Miłkach i Konopkach Nowych oraz oczyszczalni w Bystrym k/Giżycka. Ścieki z miejscowości nieskanalizowanych wywożono natomiast do oczyszczalni w Miłkach i Orzyszu. Nie występowały przypadki odprowadzania nieczystości ciekłych bezpośrednio do jezior i cieków wodnych. Na terenie Gminy nad jeziorami występował jeden nieskanalizowany obiekt turystyczny – pole namiotowe w Rydzewie przy Kanale Kula, usytuowane na terenie stanowiącym własność RZGW²¹ i Lasów Państwowych. Nieczystości ciekłe odprowadzane były do szamb i wywożone do oczyszczalni w Miłkach. Pozostałe obiekty turystyczne występujące na terenie Gminy podłączone były do sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 41-44)

Informacje dotyczące gospodarki ściekowej Gminy zawarte były również w dokumentach planistycznych opisanych w pkt 1.2, lecz w żadnym z tych dokumentów nie uwzględniono zagadnień związanych z odbiorem ścieków z łodzi, jachtów, autokarów i kamperów. Według Wójt wynikało to z faktu, że Gmina nie jest właścicielem żadnej przystani żeglarskiej, pola karawaningowego lub parkingów. Potencjalne inwestycje realizowane mogą być przez prywatnych inwestorów, którzy mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków unijnych, lecz Gmina nie posiada wiedzy o takich inwestycjach. Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy poddawana była konsultacjom społecznym, lecz żaden inwestor nie wyrażał zamiaru realizacji inwestycji o takim charakterze, które mają rację bytu tylko w dużych centrach turystycznych w miastach.

(dowód: akta kontroli str. 212-214)

1.5. Inwestycje o charakterze infrastrukturalnym na terenie zlewni bezpośredniej WJM ujęto w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy na lata 2016-2020, stanowiącej podstawę weryfikacji założeń finansowych ujmowanych w wieloletnim planie inwestycyjnym. Zgodnie z przyjętymi założeniami planuje się budowę kanalizacji sanitarnej dla części wsi Staświny położonej nad jeziorem Wojnowo. Po jej wybudowaniu, z miejscowości położonych nad jeziorami do skanalizowania pozostaną Konopki Wielkie i Wyszowate, z odprowadzeniem ścieków odpowiednio do oczyszczalni w Konopkach Nowych i Miłkach.

Z wyjaśnień Wójt wynikało, że zadania te ujęte zostaną w kolejnym wieloletnim planie inwestycyjnym Gminy po 2020 r. W pozostałych miejscowościach – Bielskie, Danowo, Czyprki, Paprotki i Lipińskie, oczyszczanie ścieków odbywać się będzie poprzez systemy

²¹ Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Ustalone
nieprawidłowości

przydomowych oczyszczalni ścieków. W planach rozbudowy sieci kanalizacyjnej, ze względu na rozproszoną zabudowę i związane z tym koszty inwestycji i eksploatacji, nie przewiduje się budowy sieci w małych osadach wiejskich i w zabudowie rozproszonej. Zgodnie z planami rozwojowymi Gminy, problem oczyszczania ścieków na takich terenach zostanie rozwiązany tylko i wyłącznie przez system przydomowych oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 212-215)

Urząd nie wyegzekwował od PUKR opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, do którego uchwalenia przez radę gminy zobowiązuje art. 21 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²².

Wójt wyjaśniła, że planu tego nie uchwalono, ponieważ planowane inwestycje zawarto w przyjętym wieloletnim planie inwestycji wodno-kanalizacyjnych. Wobec tego powielanie tych dokumentów uznano za zbędne. Prezes PUKR dodatkowo wyjaśnił, że inwestycje te ujęto także w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji Gminy.

(dowód: akta kontroli str. 41-44, 222-224)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

2. Wykonywanie przez Gminę zadań w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2013-2014 Gmina dysponowała siecią kanalizacji sanitarnej o długości 40,9 km, 2.045 przyłączami kanalizacyjnymi i 26 przepompowniami ścieków. W 2015 r. długość tej sieci wzrosła do 61,5 km, liczba przyłączy do 3.063 szt., a liczba przepompowni do 44 szt. (stan na koniec I kwartału 2016 r.). Liczba podmiotów (gospodarstw domowych), z którymi zawarto umowy na dostawę wody, wynosiła 853 w 2013 r., 894 w 2014 r., 981 w 2015 r. i 1.003 w I kw. 2016 r. Ilość wody dostarczonej w ramach tych umów wyniosła odpowiednio 95,1 tys. m³, 103,3 tys. m³, 110,2 tys. m³ i 22,5 tys. m³. W okresie tym liczba podmiotów, z którymi zawarto umowy na odbiór ścieków za pośrednictwem kanalizacji, wynosiła odpowiednio 538, 547, 624 i 664. Ilość odebranych ścieków, wśród których nie wystąpiły ścieki przemysłowe, wyniosła 44 tys. m³, 46,8 tys. m³, 48,7 tys. m³ i 9,7 tys. m³.

W latach 2013-2016 (I kw.) na terenie Gminy funkcjonowały dwie gminne oczyszczalnie ścieków (z odrębnymi systemami kanalizacyjnymi) zarządzane przez PUKR, tj.:

- biologiczno-mechaniczna w Miłkach (rok bud. 1996), o przepustowości 280 m³/d, która obsługiwała odpowiednio 359, 364, 415 i 437 gospodarstw domowych oraz 145, 148, 172 i 187 odbiorców sezonowych, a także 34, 35, 37 i 40 innych podmiotów,
- mechaniczno-biologiczna w Konopkach Nowych (kontener)²³ obsługująca 6 podmiotów w latach 2013-2014, 7 w 2015 r. i 8 w I kw. 2016 r. (wspólnoty mieszkaniowe, sklep, spółdzielnia socjalna i świetlica).

Liczba osób korzystających z gminnej kanalizacji wynosiła 1.842 osoby w latach 2013-2014, 2.043 w 2015 r. i 2.096 w I kw. 2016 r. Względem liczby ludności, stopień skanalizowania Gminy wynosił odpowiednio 46,8%, 52% i 52,6%, a stopień podłączenia gospodarstw – 28,6%, 29,7%, 39,2% i 40%. W poszczególnych latach przewidywano do podłączenia 99, 103, 40 i 30 budynków, co zrealizowano.

(dowód: akta kontroli str. 182, 228-237, 463)

W latach 2014-2016 (I kw.) Gmina zrealizowała jedną inwestycję w zakresie rozwoju urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, w ramach tzw. Masterplanu WJM²⁴, o wartości 5.513,1 tys. zł, w wyniku której wybudowano 20,1 km kanalizacji i 16 przepompowni o wartości 3.628,8 tys. zł, sieć wodociągową za 1.320,4 tys. zł i SUW²⁵ za 563,9 tys. zł. Realizacja zadań nie dotyczyła odprowadzania ścieków z wód opadowych i roztopowych. Część kanalizacyjna inwestycji wykonana w latach 2014-2015 stanowiła zadania objęte KPOŚK, z realizacji których Urząd terminowo złożył sprawozdania do Aglomeracji

²² Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r., poz. 139 ze zm.).

²³ W latach 2013-2015 o przepustowości 75 m³/d, a od 10 czerwca 2016 r. – 50 m³/d.

²⁴ Regulacja Gospodarki Wodno-Ściekowej w Gminach Regionu Wielkich Jezior Mazurskich (WJM) – Aglomeracja Giżycko.

²⁵ Stacja Uzdatniania Wody w Miłkach.

Giżycko²⁶. Udział finansowy Gminy w realizacji tych zadań wyniósł 1.638,5 tys. zł, a pozostałą część w kwocie 1.990,3 tys. zł pozyskano w ramach dofinansowania z POIŚ²⁷.

(dowód: akta kontroli str. 231-232, 238-244)

2.2. W latach 2014-2015 łączna przepustowość obydwu gminnych oczyszczalni ścieków wynosiła 355 m³/d. Według informacji PUKR, w ciągu roku większość ścieków przyjmuje oczyszczalnia w Miłkach (280 m³/d), lecz w sezonie letnim, gdy ścieki dostarcza zabudowa letniskowa, obiekt ten nie zapewnia przyjęcia wszystkich ścieków z kanalizacji i dowożonych wozami asenizacyjnymi. W celu zapewnienia odbioru wszystkich ścieków, Gmina jest obsługiwana także przez oczyszczalnię w Bystrym (Gmina Giżycko).

Gminna oczyszczalnia w Miłkach przyjmuje ścieki doprowadzane systemem kanalizacji grawitacyjno-tłocznej oraz dowożone beczkowozami do punktu zlewnego z terenu całej gminy. Ścieki oczyszczane mechanicznie (piaskownik i kraty), przechodzą przez komorę rozdzielczą do reaktora biologicznego oraz trafiają do stawu stabilizacyjnego. W reaktorze biologicznym stosowany jest osad czynny i zachodzą procesy denitryfikacji, nityfikacji i sedymentacji (osadnik wtórny), a fosfor jest wytrącany za pomocą koagulantu PIX (sole żelaza). Ścieki oczyszczone odpływają grawitacyjnie z koryt przelewowych osadnika wtórnego do stawu stabilizacji lub bezpośrednio do odbiornika (rów melioracyjny – dopływ jeziora Miłkowskiego). Według informacji PUKR, obiekt nie był dotychczas modernizowany.

Oczyszczalnia w Konopkach Nowych do 1 czerwca 2015 r. działała w oparciu o technologię osadu czynnego (oczyszczanie biologiczne). Ścieki surowe były dostarczane kanalizacją grawitacyjną, a po przejściu przez kratę łukową czyszczone mechanicznie i kierowane do reaktora biologicznego, a następnie odprowadzane do rowu melioracyjnego. Od czerwca 2015 r. obiekt funkcjonował jako zbiornik ścieków, które były transportowane wozem asenizacyjnym do oczyszczalni w Miłkach, a w październiku 2015 r. został zamknięty z powodu niespełniania norm określonych w pozwoleniu wodnoprawnym w zakresie jakości odprowadzanych ścieków. Do obsługi 8 podmiotów obsługiwanych przez dotychczasowy obiekt, w jego miejscu wybudowano nową oczyszczalnię o przepustowości 50 m³/d, której rozruch technologiczny zakończono 31 maja 2016 r., a jej końcowy odbiór nastąpił 10 czerwca 2016 r. Łączny koszt budowy nowej oczyszczalni wyniósł 670 tys. zł, w tym 380 tys. zł stanowiło dofinansowanie z ANR, 180 tys. zł pożyczka z WFOŚiGW²⁸, a 110 tys. zł środki własne.

(dowód: akta kontroli str. 232-236, 257-259, 264-267, 297, 426-427)

Zgodnie z umową zawartą przez PUKR z wykonawcą robót, na budowę ww. oczyszczalni, zakres robót obejmował także jej rozruch technologiczny oraz rozbiórkę i utylizację starej oczyszczalni, a termin zakończenia całego przedmiotu umowy był określony do 31 maja 2016 r. (aneks). W terminie tym wykonano i odebrano roboty budowlano-montażowe, zdemontowano starą oczyszczalnię i przeprowadzono rozruch technologiczny nowego obiektu.

Z protokołu oględzin wybudowanej oczyszczalni sporządzonego przez pracownika Urzędu, zamawiającego i inspektora nadzoru wynikało, że w kwietniu 2016 r. rozruch technologiczny obiektu został przerwany wskutek wprowadzenia do kanalizacji zanieczyszczeń w postaci preparatów budowlanych, które spowodowały proces obumierania stosowanego osadu czynnego. W wyniku tego podjęto decyzję o przepłukaniu sieci kanalizacyjnej, uzupełnieniu osadu i przedłużeniu rozruchu do czasu uzyskania właściwych parametrów ścieków. W związku z tym zamawiający zawarł stosowny aneks do umowy z wykonawcą zamówienia (29 kwietnia 2016 r.), przedłużając termin zakończenia rozruchu do 31 maja 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 268-278)

Według stanu na 10 czerwca 2016 r. łączna przepustowość obydwu gminnych oczyszczalni wynosiła 330 m³/dobę i była wykorzystana w 40,5%²⁹ (133 m³/dobę). Po wybudowaniu kolektora sanitarnego Miłki-Staświny oraz kanalizacji w Staświnach (plan wieloletni), Gmina będzie transportować ścieki do oczyszczalni w Bystrym k/Giżycka, jako docelowo głównej oczyszczalni Aglomeracji Giżycko.

²⁶ Aglomeracja utworzona rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 21 marca 2007 r., w skład której wchodziły Gminy miejska i wiejska Giżycko, Kruklanki i Miłki.

²⁷ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko; priorytet I, działanie 1.1 – gospodarka wodno-ściekowa.

²⁸ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

²⁹ W stosunku do ilości ścieków odebranych w 2015 r. (stan na 31 grudnia)

Jak podała Wójt - przystąpienie Gminy do Aglomeracji (30 sierpnia 2007 r.) uzasadnione było faktem nierównomiernego dobowego dopływu ścieków w zależności od pory roku. Przy dużej liczbie osób na terenie Gminy w okresie letnim, dopływy te są często wyższe od przepustowości oczyszczalni. Do tego dochodzą wody opadowe przedostające się do studzienek kanalizacyjnych. W związku z tym, że w aglomeracjach wszystkie oczyszczalnie muszą spełniać jednakowe normy, a oczyszczalnia w Miłkach nie mogłaby ich uzyskać bez nakładów przekraczających koszt budowy kolektora Miłki-Staświny, zdecydowano o przystąpieniu do Aglomeracji, której urządzenie będą odbierać wszystkie ścieki z terenu całej Gminy. Ważnym argumentem była też gospodarka osadami, do których utylizacji obiekt w Miłkach nie ma warunków, budowa własnych urządzeń byłaby nieopłacalna, a oczyszczalnia w Bystrym posiada niezbędne obiekty umożliwiające przeróbkę osadów (poletka osadowe i wirówki).

(dowód: akta kontroli str. 228, 233, 237, 282-290)

Ustalone
nieprawidłowości

W dniu 21 kwietnia 2016 r. dokonano odbioru końcowego wybudowanej czyszczalni w Konopkach Nowych, mimo że nie przeprowadzono jeszcze jej technologicznego rozruchu. Rozruch ten był jednym z elementów zadania, który miał zostać wykonany przez wykonawcę przed odbiorem robót. Wartość zadania wraz z tym rozruchem wynosiła 670 tys. zł.

Wójt wyjaśniła, że dokonanie odbioru zadania bez rozruchu technologicznego wynikało z przeoczenia, że rozruch ten wchodził w zakres robót budowlano-montażowych i nie był odrębnie wyceniony w kosztorysie ofertowym przez wykonawcę.

(dowód: akta kontroli str. 257, 259, 268, 280, 291-292, 303)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

Do czasu kontroli NIK, Urząd nie wywiązywał się z warunków umowy zawartej z ANR na dofinansowanie zadania budowy oczyszczalni w Konopkach Nowych. Zgodnie z tą umową zadanie miało być zrealizowane do 30 kwietnia 2016 r., zaś do 10 grudnia 2015 r. należało wykonać 70% robót budowlano-montażowych. Tymczasem zaawansowanie robót w dniu 21 grudnia 2015 r. wynosiło 57,2% (odbior częściowy robót o wartości 383,4 tys. zł), a pełny zakres zadania został zakończony 31 maja 2016 r.³⁰. Należy podkreślić, że w przypadku naruszenia tych warunków umowy, ANR przysługiwało prawo odstąpienia od niej i żądania zwrotu udzielonej pomocy finansowej (380 tys. zł) w całości lub w części.

Wójt wyjaśniła, że nieprzestrzeżenie ww. warunków umowy z ANR wynikało z zakłóceń w przebiegu rozruchu technologicznego wybudowanej oczyszczalni i przesunięcia terminu wykonania całości przedsięwzięcia oraz przeoczenia dokonania zmian umowy dotacyjnej.

Gmina zawarła z ANR ponowny aneks dopiero wskutek kontroli NIK, w którym termin zakończenia całości przedsięwzięcia łącznie z rozruchem technologicznym określono do 15 czerwca 2016 r., a wymóg wykonania 70% robót w 2015 r. zniesiono.

(dowód: akta kontroli str. 259, 264-267, 279-280, 282-285, 298-299)

Opis stanu
faktycznego

2.3. W okresie objętym kontrolą, na terenie Gminy nie było innych oczyszczalni ścieków oprócz oczyszczalni gminnych.

(dowód: akta kontroli str. 229, 232, 301-302)

2.4. Odprowadzanie ścieków pochodzących z wód opadowych i roztopowych na terenie Gminy, w tym z terenów przemysłowych, handlowych, usługowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów, odbywało się głównie poprzez naturalny spływ do rowów i jezior (teren pagórkowaty), wsiąkanie do gruntów przyległych i chłonnych poboczy drogowych oraz kanalizacją deszczową zlokalizowaną w drogach publicznych (1,9 km). W ramach tej kanalizacji, odprowadzającej wody opadowe i roztopowe z 3,5% ogólnej powierzchni utwardzonej (391 tys. m²), funkcjonuje:

- 1,3 km rurociągu o średnicy 315 mm w drodze powiatowej Nr 1718N w Rydzewie (własność Powiatu Giżyckiego) oraz 0,6 km o średnicy 150-300 mm w drodze krajowej Nr 63 w Miłkach (GDDKiA),
- 2 wyloty do jezior Niegocin i Miłkowskiego (Rydzewo i Miłki) oraz jeden do rowu melioracyjnego (Ruda).

³⁰ Umowa Gminy z ANR z 10 czerwca 2015 r. określała termin zakończenia przedsięwzięcia do 31 października 2015 r., lecz aneksem z 15 października 2015 r. termin ten przesunięto do 30 kwietnia 2016 r.

Gmina nie ustaliła zasad odprowadzania wód opadowych i roztopowych oraz nie posiada pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie tych wód z racji braku tytułu prawnego do ww. urządzeń i nie ujmuje ich w swojej ewidencji księgowej środków trwałych.

Wójt wyjaśniła, że wody opadowe i roztopowe właściciele nieruchomości odprowadzają we własnym zakresie, natomiast w przypadku utwardzonych powierzchni publicznych wody te są wchłaniane przez przyległe grunty, pobocza dróg, ulic i parkingów. Wkrótce ustalone zostaną stosowne zasady, w tym warunki realizacji inwestycji drogowych z uwzględnieniem podczyszczania ww. wód.

(dowód: akta kontroli str. 293-296)

2.5. W latach 2014-2015 na terenie Gminy funkcjonowało 30 obiektów turystycznych (302 miejsca noclegowe), w tym 10 całorocznych i 20 sezonowych, oferujących odpowiednio 130 i 172 miejsca. Ścieki z 21 obiektów były odprowadzane do sieci kanalizacyjnej, 6 posiadało szamba, a 3 – oczyszczalnie przydomowe. Ogółem z obiektów tych odprowadzono 4,1 tys. m³ ścieków w 2014 r. i 4,9 tys. m³ w 2015 r.

Na terenie Gminy nie było punktów zlewnych dla ścieków pochodzących z autokarów i pojazdów kempingowych oraz jednostek pływających (brak ewidencji), z uwagi na brak przystani i marin wodnych. Urząd nie stwierdził też przypadków nielegalnej zabudowy na terenie bezpośrednich zlewni jezior.

(dowód: akta kontroli str. 300-302)

2.6. W dniach 17 i 20 listopada 2015 r. pracownicy Urzędu przeprowadzali kontrolę dotyczącą wywiązywania się właścicieli nieruchomości z obowiązku przyłączenia do istniejącej na terenie Gminy sieci kanalizacyjnej. Kontroli dokonano w 5 miejscowościach, w których występowało łącznie 110 nieruchomości zobowiązanych do takiego podłączenia, a na dzień kontroli podłączonych było ich 68 (61,8%).

Kontrole ww. nieruchomości³¹ powtórzono 14 marca 2016 r. W jej wyniku stwierdzono, że w okresie od zakończenia poprzedniej kontroli liczba nieruchomości podłączonych do sieci kanalizacyjnej wzrosła o 7 i na dzień kontroli wynosiła łącznie 75 (68,2% zobowiązanych).

(dowód: akta kontroli str. 304-308)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Według stanu na dzień kontroli NIK (31 maja 2016 r.), na terenie Gminy występowało 35 nieruchomości, których właściciele, mimo technicznej możliwości od 2015 r. oraz obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nie przyłączyli nieruchomości do istniejącej kanalizacji. Urząd nie wszczął jednak postępowań w celu wydania decyzji nakazujących tym właścicielom wykonanie ww. obowiązku i nie wydawał decyzji, o których mowa art. 5 ust. 7 ww. ustawy.

Według Wójt, w ramach inwestycji z lat poprzednich (1996-2005), wszystkie nieruchomości planowane do przyłączenia zostały włączone do sieci. Kolejna inwestycja budowy sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy, realizowana w latach 2013-2015 w ramach KPOŚK, zakończona została w połowie 2015 r. Ze względów finansowych lub organizacyjnych nie wszyscy właściciele nieruchomości mogli się podłączyć jednocześnie. Na przełomie lat 2015/2016 Straż Gminna przeprowadziła kontrole wszystkich nieruchomości, które miały możliwość podłączenia się do sieci kanalizacyjnej. W wyniku tej kontroli Gmina posiada pełną wiedzę o nieruchomościach, które zostały podłączone oraz tych, które powinny przyłączyć się do sieci. Wobec właścicieli nieruchomości, którzy dotychczas nie przyłączyli się do sieci kanalizacyjnej, będą wkrótce wszczęte stosowne postępowania.

2. Wójt nie organizowała tzw. „zastępczego opróżniania zbiorników bezodpływowych” w przypadku 107 nieruchomości, których właściciele nie zawarli odpowiednich umów na opróżnienie tych zbiorników, stosownie do art. 6 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Wójt wyjaśniła, że dotychczas kwestie dotyczące częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych nie były przedmiotem analiz prowadzonych w Gminie. Podała również, że działania takie podjęte zostaną w najbliższym czasie, jednak wiążą się one z koniecznością wszczynania postępowań administracyjnych, wydawania decyzji i ich egzekwowania oraz prowadzenia ewentualnych postępowań egzekucyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 212-216, 309, 402-408)

³¹ Kontrole przeprowadzono na podstawie Zarządzenia Wójta Nr 46.2016 z 21 kwietnia 2016 r. w sprawie przeprowadzenia kontroli realizacji obowiązków właścicieli nieruchomości wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach pn. „Zadbaj o swoją posesję”. Sprawdzano m.in. realizację obowiązku podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

NIK pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości ocenia działania Wójta w zbadanym obszarze.

3. Nadzór i kontrola zadań związanych z gospodarką ściekową na terenie Gminy

Opis stanu
faktycznego

3.1. W badanym okresie ścieki oczyszczane w oczyszczalni w Miłkach spełniały normy określone w pozwoleniu wodnoprawnym na odprowadzanie ścieków, wydanym 24 września 2014 r. przez Starostę Giżyckiego. Wyniki badań ścieków przeprowadzane przez WIOŚ wskazywały, że uzyskano zakładaną redukcję podstawowych zanieczyszczeń. W przypadku oczyszczalni w Konopkach Nowych, do grudnia 2014 r. ścieki oczyszczone spełniały wymogi określone w pozwoleniu z 8 lipca 2011 r. i uzyskiwano zakładaną redukcję zanieczyszczeń, natomiast od stycznia 2015 r. nie spełniały tych warunków wskutek wyeksploatowania technicznego oczyszczalni. W związku z tym, ścieki przewożono beczką asenizacyjną do oczyszczalni w Miłkach, a oczyszczalnia w Konopkach Nowych służyła wyłącznie jako zbiornik ścieków. W przypadku obydwu oczyszczalni Urząd zlecał badania jakości odprowadzanych ścieków z wymaganą częstotliwością oraz terminowo przekazywał do WIOŚ sprawozdania z tych badań. Ostatnie badanie ścieków w oczyszczalni w Konopkach Nowych wykonano 13 maja 2015 r., lecz składania sprawozdań do WIOŚ zaprzestano od wykonania badania w dniu 25 marca 2015 r., kiedy stwierdzono nieuzyskanie wymaganych parametrów ścieków oraz podjęto przygotowania do budowy nowej oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 234-235, 310-323, 409-415)

W latach 2014-2016 (I kw.) gminny system kanalizacji sanitarnej uległ 57 awariom, z czego 40 w 2014 r. i 17 w 2015 r. Według Prezesa PUKR, większość awarii spowodowana była złym stanem technicznym przepompowni, lecz nie odnotowano negatywnego wpływu tych awarii na środowisko. W badanym okresie odnotowano również dwie awarie oczyszczalni ścieków w Miłkach, tj. w dniach:

- 15-16 sierpnia 2014 r. – nie działały pompy recyrkulacji osadu powodując jego wypływ do odbiornika ścieków oczyszczonych (rów melioracyjny), co spowodowało częściowe zanieczyszczenie tego odbiornika;
- 6-7 czerwca 2015 r. – duży dopływ ścieków spowodował przeciążenie hydrauliczne oczyszczalni, zachwianie procesów technologicznych i wypływ osadu z oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 229-230, 235)

W związku z ww. awariami, oczyszczalnia była 2-krotnie kontrolowana przez WIOŚ³², tj.:

- w dniach 2-5 września 2014 r. – celem potwierdzenia usunięcia zanieczyszczeń m.in. dokonano oględzin oczyszczalni i rowu melioracyjnego, do którego odprowadzane są oczyszczone ścieki, a ponadto ustalono, że:
  - PUKR nie posiadał ważnego pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie ścieków z oczyszczalni (poprzednie pozwolenie z 11 lutego 2004 r. utraciło ważność 28 lutego 2014 r., a nowe uzyskano dopiero 24 września 2014 r.),
  - brak było całodobowego nadzoru obiektu (pełną obsługę zapewniono w godz. od 7.00 do 15.00, natomiast przez pozostałą część doby czyniły to osoby pełniące dyżur) oraz monitoringu i systemu powiadamiania o awariach,
  - nieprawidłowo pracował przepływomierz zainstalowany na odpływie ścieków.

W zarządzeniu pokontrolnym z 3 października 2014 r. WIOŚ zobowiązał Prezesa PUKR do zainstalowania natychmiast sprawnego przepływomierza. Pismem z 6 października 2014 r. Prezes poinformował WIOŚ o wykonaniu tego zarządzenia.

- 8 czerwca 2015 r. – celem potwierdzenia usunięcia zanieczyszczeń dokonano m.in. oględzin oczyszczalni i rowu melioracyjnego będącego odbiornikiem oczyszczonych ścieków. Ustalono, że zanieczyszczenia z tego rowu nie zostały usunięte, brak było pełnego nadzoru obiektu, monitoringu i systemu powiadamiania o awariach. W wyniku kontroli nałożono mandat, a zarządzeniem z 16 lipca 2015 r. zobowiązano PUKR do

³² Pomiarów zakresie jakości ścieków oczyszczonych dokonywał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.

wzmoczenia nadzoru nad pracą oczyszczalni. Pismem z 28 lipca 2015 r. Prezes poinformował WIOŚ o wykonaniu ww. zarządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 222-224, 324-347)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Wójt nienależycie nadzorowała działania PUKR w zakresie eksploatacji oczyszczalni w Miłkach. Od 1 marca do 23 września 2014 r. oczyszczalnia ta funkcjonowała bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego. W związku z tym, stosownie do art. 276 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, PUKR wnosił opłaty za korzystanie ze środowiska podwyższone o 500%. Łączna kwota opłat podwyższonych w tym okresie wyniosła 6.801 zł. O zaistniałej sytuacji Urząd nie był informowany przez PUKR.

Prezes PUKR wyjaśnił, że zlecenia wykonania operatu wodnoprawnego, stanowiącego element wniosku o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego, udzielił firmie z Suwałk w grudniu 2013 r., tj. w terminie umożliwiającym uzyskanie tego pozwolenia. Z przyczyn niezależnych od PUKR, wykonawca spóźnił się z wykonaniem tego operatu, który dostarczył dopiero w sierpniu 2014 r. W związku z tym, że PUKR płaciło w ww. okresie podwyższone opłaty za korzystanie ze środowiska, za sporządzeniem operatu wykonawcy nie zapłacono, co w ocenie PUKR rekompensowało częściowo koszty związane z podwyższonymi opłatami. PUKR nie posiada dokumentów potwierdzających ww. zdarzenia, gdyż umowa z ww. wykonawcą i negocjacje związane z niezapłaceniem za wykonany operat miały formę ustną. Umowy pisemnej nie zawierano, ponieważ kwota zlecenia była niewielka (3 tys. zł), a dowodem transakcji miała być wystawiona faktura.

W sprawie funkcjonowania oczyszczalni w Miłkach w ww. okresie bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego, Wójt Gminy podała, że o fakcie tym dowiedziała się w wyniku kontroli NIK i zwróciła się o wyjaśnienia w tej sprawie do Prezesa PUKR. Nadmieniła, że po objęciu stanowiska Wójta podjęła działania dotyczące funkcjonowania PUKR, w tym m.in. powołała nową Radę Nadzorczą Spółki (31 marca 2016 r.) i uregulowała zasady właścicielskiego nadzoru nad spółkami gminnymi (zarządzenie z 4 marca 2016 r.). Podała, że przedstawi Spółce porozumienie zmieniające warunki zatrudnienia i wynagrodzenia jej Prezesa.

(dowód: akta kontroli str. 212-216, 348-357)

2. Nadzór nad funkcjonowaniem gminnych oczyszczalni sprawowany był nierzetelnie. Świadczy o tym niemal 7-miesięczny okres funkcjonowania oczyszczalni w Miłkach bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego, skutkujący ponoszeniem podwyższonych opłat za korzystanie ze środowiska. O niedostatecznym nadzorze świadczy również to, że o sytuacji tej władze Gminy dowiedziały się dopiero w trakcie kontroli NIK.

W sprawie tej Wójt podała, że nadzór nad funkcjonowaniem oczyszczalni sprawowany był poprzez pracę Rady Gminy, Rady Nadzorczej PUKR, Wójta i pracowników Urzędu. Prezes PUKR przedkładał na sesjach Rady Gminy ustne informacje dotyczące funkcjonowania gminnych oczyszczalni, a pracownicy Urzędu dokonywali oględzin tych oczyszczalni, przepompowni ścieków i odcinków sieci kanalizacyjnej. Z czynności tych nie sporządzano jednak protokołów. Według Wójta, efektem nadzoru nad problematyką wodno-ściekową jest uczestnictwo w KPOŚK, który nakłada na jego uczestników określone obowiązki nadzorcze. W wyniku nadzoru podjęto m.in. decyzję zamknięciu starej i budowie nowej oczyszczalni w Konopkach Nowych.

(dowód: akta kontroli str. 41-44, 213, 216, 348-358)

Opis stanu
faktycznego

- 3.2. W badanym okresie w Urzędzie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych. Według stanu na 17 maja 2016 r. w ewidencji tej ujęto odpowiednio 250 i 55 szt. tych urządzeń.

(dowód: akta kontroli str. 359-363)

Analiza ewidencji zbiorników bezodpływowych i sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące działalność z zakresie ich opróżniania i transportu nieczystości ciekłych oraz danych dotyczących zużycia wody i ilości odebranych od nich ścieków wykazała, że wśród nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe:

- 149 (59,6%) nieruchomości podłączonych zostało do sieci wodociągowej, w tym:
  - 80, od których mimo dostarczania wody (6,3 tys. m³ w 2014 r. i 7,3 tys. m³ w 2015 r.) w ogóle nie odbierano nieczystości ciekłych w badanym okresie,

- 68, od których ilość odbieranych ścieków w latach 2014-2015 stanowiła odpowiednio 6,9% i 7,1%³³ dostarczonej wody,
- jedna, z której odbierano nieczystości w takiej samej ilości w jakiej dostarczano wodę.
- 101 (40,4%) nieruchomości korzystało z własnych ujęć wody – w tym 63, od których nie odbierano w ogóle nieczystości ciekłych oraz 38, od których nieczystości te odbierano.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 359-372, 402-408)

W okresie luty-kwiecień 2015 r. pracownicy PUKR przeprowadzili kontrolę dotyczącą szamb na terenie Gminy. Wykazała ona, że wielu właścicieli nieruchomości nie opróżniało tych zbiorników lub robiło to bardzo rzadko, nieadekwatnie do ilości pobranej wody. Prezes PUKR podał, że po ww. kontroli w części gospodarstw domowych zainteresowanie wywozem nieczystości z szamb lekko wzrosło.

(dowód: akta kontroli str. 224-225)

Gmina nie korzystała z możliwości przejęcia od właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie pozbywania się z ich terenu nieczystości ciekłych, stosownie do art. 6a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Wójt wyjaśniła, że powodem tego były potencjalne problemy z realizacją tego zadania związane z rozległym terenem Gminy, liczbą podmiotów świadczących usługi w zakresie opróżniania szamb i transportem nieczystości ciekłych, posiadanym przez nich wyposażeniem i potencjalnymi utrudnieniami ze strony właścicieli nieruchomości (wstęp na posesję, częstotliwość wywozu). Wiązałoby to się też z wszczynaniem postępowań administracyjnych, wydawaniem decyzji i ich egzekwowaniem oraz prowadzeniem postępowań egzekucyjnych. W związku z tym przejmowanie tych obowiązków uznała za niecelowe.

(dowód: akta kontroli str. 212-214)

Ustalone
nieprawidłowości

Spośród 250 zbiorników bezodpływowych ujętych w ich gminnej ewidencji, prowadzonej zgodnie z wymogiem art. 3 ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w 148 przypadkach nieruchomości (59,2%) Gmina nie posiadała danych dotyczących częstotliwości wywozu nieczystości z tych nieruchomości. W myśl ww. przepisu gminy prowadzą ewidencje zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania. Urząd nie podejmował działań wobec właścicieli nieruchomości w tym zakresie.

Wójt wyjaśniła, że spowodowane to było koniecznością zajmowania się innymi ważnymi czynnościami służbowymi przez pracowników Urzędu. Informacje dotyczące częstotliwości wywozu nieczystości pozyskiwane były w oparciu o oświadczenia właścicieli nieruchomości o posiadanych zbiornikach bezodpływowych. Druki takich oświadczeń rozprawdane były przez sołtysów poszczególnych wsi, lecz część tych oświadczeń była niewypełniona bądź wypełniona nieprecyzyjnie. Zgodnie z interpretacją Ministra Środowiska³⁴ rolnicy mogą wywozić swoje ścieki bytowe na pola w ilości 5 m³/dobę. W związku z tym, że większość zabudowy gminnej stanowią tereny rolnicze, ich właściciele mogą zagospodarowywać ścieki poprzez wywiezienie na własne pola.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 356-357, 373-374)

Opis stanu
faktycznego

Kontrole przestrzegania obowiązującego na terenie Gminy regulaminu utrzymania czystości i porządku przeprowadzane były przez Straż Gminną („Straż”). W trakcie tych kontroli zwracano uwagę m.in. na ewentualne wycieki ze zbiorników bezodpływowych, wypływanie nieczystości z terenu posesji oraz sprawdzano posiadanie przez właścicieli nieruchomości umów na wywóz nieczystości i posiadanie dowodów uiszczenia opłat za takie usługi.

³³ w latach 2014-2015 dostarczono odpowiednio 6,5 tys. m³ i 6,9 tys. m³ wody, natomiast odebrano 448 m³ i 493 m³ ścieków.

³⁴ Dotyczy odpowiedzi podsekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska na interpelację poselską Nr 16279 z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie obowiązku właścicieli nieruchomości podpisania umowy na wywóz nieczystości ciekłych. Wg tej interpretacji, prawo właściciela gruntu do rolniczego wykorzystania ścieków w ilości do 5m³/d przysługuje na podstawie art. 36 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r., poz. 469 ze zm.). Zgodnie z art. 44 cyt. ustawy, rolnicze wykorzystanie ścieków stanowi jedną z metod oczyszczania ścieków przy ich jednoczesnym pozyskiwaniu do nawadniania i nawożenia użytków rolnych. Warunkiem takiego wykorzystania ścieków jest, aby zawierały związki, które mogą być wykorzystywane do zwiększenia upraw rolnych oraz wykorzystanie tych ścieków w ilości odpowiadającej zapotrzebowaniu roślin na wodę i związki pokarmowe (azot, potas) oraz nie utrudniającej procesów samooczyszczania się gleby. Powołane przepisy zakazują rolniczego wykorzystania ścieków w przypadku upraw roślin spożywanych w stanie surowym oraz na gruntach ze zwierciadłem wody na głębokości do 1,5 m. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984 ze zm.), jednym z kryteriów jest tu wymóg wstępnego podczyszczenia tych ścieków (redukcji BZT5 min. o 20% i zawiesin ogólnych o 50%) oraz ich ustabilizowania pod względem zagrożeń sanitarnych, a także odległość gruntów od brzegu wód płynących i ujęć wód przeznaczonych do spożycia.

Straż skontrolowała 42 gospodarstwa w latach 2012-2013 (zastosowano jedno pouczenie i nałożono jeden mandat karny w wysokości 50 zł) oraz jedno gospodarstwo w 2014 r. – pouczono właściciela posesji i zobowiązano do wywieżenia nieczystości ciekłych. W latach 2015-2016 Straż, przy udziale pracowników Urzędu, PUKR i przedstawicieli Aglomeracji, przeprowadziła łącznie 71 kontroli w ww. zakresie, w tym 50 w 2015 r. i 21 w 2016 r. Wyniki kontroli były pozytywne (nie stwierdzono nieprawidłowości). W 2015 r. Straż przeprowadziła 3 kontrole interwencyjne związane z przepełnionym zbiornikiem bezodpływowym, w wyniku których wobec właścicieli nieruchomości zastosowano jedno pouczenie i wystawiono dwa mandaty karne. W toku niniejszej kontroli Straż, wraz z pracownikami Urzędu, uczestniczyła w akcji „Zadbaj o swoją posesję”³⁵, w ramach której zwracano uwagę na opróżnianie szamb.

(dowód: akta kontroli str. 222-227, 378-386)

Z dokumentacji Urzędu wynika, że spośród 250 właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe 29 (11,6%) posiadało umowy na opróżnianie tych zbiorników i transport nieczystości ciekłych, w tym 19 z PUKR, a 10 z przedsiębiorcą B. G.

(dowód: akta kontroli str. 222-227, 382)

Według Wójta, Urząd posiadał wiedzę o niewielkiej liczbie zawartych umów na opróżnianie tych zbiorników, lecz nie podejmował czynności wzywających do zawarcia takich umów. Usługi te były świadczone w wyniku telefonicznych zgłoszeń kierowanych do podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Powodem niepodejmowania stosownych działań były braki kadrowe, natłok obowiązków i brak możliwości faktycznego wpływu na mieszkańców.

Prezes PUKR podał, że pracownicy Spółki proponowali mieszkańcom zawarcie ww. umów, a szczególnie tym, którzy opróżniali zbiorniki regularnie, lecz odnosili się oni z dezaprobatą do takich propozycji. Działania te były podejmowane z uwagi na pozyskanie stałych klientów i stabilizację przychodów z tego tytułu.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 222-227, 402-408)

W badanym okresie usługi w zakresie odbioru i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy świadczyły 2 podmioty, które spełniały wymagania określone uchwałą Rady Gminy³⁶:

- PUKR – na podstawie zezwolenia Wójta Gminy z 7 kwietnia 2008 r., wydanego na okres do 31 marca 2018 r.; odbiór 5,2 tys. m³ nieczystości, w tym 2,3 tys. m³ w 2014 r., 2,5 tys. m³ w 2015 r. i 420 m³ w I kw. 2016 r.;
- przedsiębiorca (od 20 marca 2015 r.) – na podstawie zezwolenia z 19 marca 2015 r., wydanego na okres do 20 marca 2020 r.; odbiór 123 m³ nieczystości, w tym 101 m³ w 2015 r. i 22 m³ w I kw. 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 383-389)

Wydane zezwolenia spełniały wymagania określone w art. 9 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, tj. zostały wydane na czas określony nie dłuższy niż 10 lat, określały imię i nazwisko lub nazwę oraz adres zamieszkania lub siedzibę przedsiębiorcy, przedmiot i obszar działalności objętej zezwoleniem oraz termin jej podjęcia, wymagania w zakresie jakości usług objętych zezwoleniem, stacje zlewne (oczyszczalnie) do których należało przekazywać nieczystości ciekłe. Zezwolenia zobowiązywały do świadczenia usług odbioru nieczystości na podstawie umów zawartych z właścicielami nieruchomości, sporządzania i przedkładania do Urzędu sprawozdań kwartalnych z prowadzonej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 390-393)

Wójt otrzymywała od ww. podmiotów kwartalne sprawozdania w terminach do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczyły, tj. w terminach określonych w art. 9o ust. 2 ww. ustawy. Sprawozdania te zawierały dane określone w art. 9o ust. 3 ustawy, tj. informacje o ilości i rodzaju odebranych ścieków oraz sposobach ich zagospodarowania wraz ze wskazaniem stacji zlewnej, do której je przekazano. Sprawozdania B.G. zawierały wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarł on stosowne umowy.

(dowód: akta kontroli str. 394-399)

³⁵ Zarządzenie Wójta Nr 46.2016 z 21 kwietnia 2016 r. w sprawie przeprowadzenia kontroli realizacji obowiązków właścicieli nieruchomości wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach pn. „Zadbaj o swoją posesję”.

³⁶ Uchwała Nr IV/16/2011 z 18 marca 2011 r. w sprawie określenia wymagań od przedsiębiorców ubiegających się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy.

W badanym okresie Urząd nie kontrolował ww. podmiotów w zakresie prawidłowości świadczenia przez nich usług, w tym pod względem wymogów określonych w regulaminie utrzymania czystości i porządku oraz wymogów określonych w decyzjach zezwalających im na prowadzenie działalności.

Wójt wyjaśniła, że nie prowadzono takich kontroli, gdyż podmioty te składały sprawozdania ze swej działalności, a właściciele nieruchomości nie składali żadnych skarg i reklamacji w zakresie odbioru nieczystości. Przyjęto więc, że poziom świadczonych usług jest właściwy i kontrole są zbędne.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 400)

Ustalone
nieprawidłowości

1. W latach 2014-2016 (I kw.) Wójt, wbrew obowiązкови określoneму w art. 9p ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nie wzywał podmiotów świadczących usługi opróżniania szamb na terenie Gminy do uzupełnienia złożonych sprawozdań kwartalnych, o których mowa w art. 9o, mimo że nie zawierały one, wymaganych art. 9o ust. 3 pkt 3 tej ustawy, informacji o liczbie właścicieli nieruchomości, od których odebrali oni nieczystości ciekłe. Ponadto, w okresie tym PUKR nie dołączał do sprawozdań wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarł umowy na ww. usługi oraz wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły, do czego zobowiązuje art. 9o ust. 4 ww. ustawy.

Wójt wyjaśniła, że ww. podmioty nie były wzywane do uzupełniania tych danych, ponieważ informacje te nie były wykorzystywane przez Urząd, np. w sprawozdaniach, więc traktowano je jako mniej przydatne. Najistotniejsze informacje dotyczyły ilości odebranych ścieków, a z uwagi na braki kadrowe w Urzędzie nie było możliwości dokładnego weryfikowania sprawozdań. Wójt zobowiązała PUKR do zawarcia z właścicielami nieruchomości umów oraz składania prawidłowych sprawozdań.

2. Wójt nie nałożyła kar pieniężnych na oba ww. podmioty, które złożyły nierzetelne sprawozdania w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych za I kwartał 2016 r. Zgodnie z art. 9xb ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³⁷, podmiot który przekazuje nierzetelne sprawozdania podlega karze pieniężnej.

Wójt wyjaśniła, że nie nakładała tych kar, ponieważ składane sprawozdania nie podlegały szczegółowej weryfikacji, a brakujące informacje dotyczyły spraw mniej ważnych. Podała, że PUKR jest w złej sytuacji finansowej, a Gmina jako jej właściciel nie powinna tej sytuacji pogarszać. W przypadku drugiego podmiotu istnieje obawa, że w przypadku nałożenia kar zrezygnuje on z wykonywania usług, a Gmina zostanie postawiona w trudnej sytuacji, gdyż PUKR miałby trudności z samodzielnym odbiorem ścieków z tak rozległego terenu.

(dowód: akta kontroli str. 212-216, 394-401)

3. W badanym okresie PUKR odbierał nieczystości ciekłe z nieruchomości, których właściciele nie mieli podpisanych umów na te usługi, przy czym decyzja Wójta z 7 kwietnia 2008 r. zezwalała na tę działalność pod warunkiem świadczenia usług wyłącznie na podstawie umów z właścicielami nieruchomości i warunkach określonych w tych umowach. Wymóg ten był zawarty także w regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy (§ 4). Obowiązek ten wynika z art. 6 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Prezes PUKR wyjaśnił, że ww. usługi świadczone także podmiotom nie posiadającym wymaganej umowy, gdyż kierowano się względami ochrony środowiska. Wielu z nich proponowano zawarcie umowy, lecz spotykało się to z odmową.

Wójt wyjaśniła, że Urząd miał wiedzę o wywożeniu nieczystości ciekłych przez PUKR na podstawie zgłoszeń telefonicznych, jednak nie stało to w sprzeczności z warunkami wydanego zezwolenia, gdyż zgłoszenia telefoniczne są także rodzajem umowy, a dowodem jej zawarcia jest faktura za wykonaną usługę.

³⁷ Artykuł 9xb został dodany ustawą z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1045). Zgodnie z ust. 1 ww. art., podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania szamb i transportu nieczystości ciekłych, który przekazuje nierzetelne sprawozdanie, podlega karze pieniężnej w wysokości od 200 zł do 500 zł, jeżeli sprawozdanie zostanie uzupełnione lub poprawione w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania do jego poprawienia lub uzupełnienia, a w przypadku niezastosowania się do wezwania od 500 zł do 5 tys. zł.

W ocenie NIK, z treści art. 6 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wynika jednoznacznie, że umowa taka musi być zawarta w formie pisemnej, gdyż właściciel ma obowiązek jej okazywania wraz z dowodami uiszczenia opłat. Rada Gminy nie skorzystała, na podstawie art. 6 ust 1a ww. ustawy, z możliwości określenia w drodze uchwały innych sposobów udokumentowania wykonania obowiązków o których mowa w art. 5 ust.1 pkt 3b cytowanej ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 192-194, 212-216, 353-355, 390-394)

3.3. Według stanu na 17 maja 2016 r. w ewidencji gminnej ujęto 55 przydomowych oczyszczalni ścieków, które nie były objęte kontrolą częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych (art. 3 ust. 3 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach). Wójt wyjaśniła, że spowodowane to było brakiem w Urzędzie wystarczającej liczby pracowników oraz ich specjalistycznego przygotowania.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 363)

Zagadnienia związane z budową przydomowych oczyszczalni ścieków poruszane były m.in. na sesjach Rady Gminy i spotkaniach pracowników Urzędu z mieszkańcami miejscowości nieskanalizowanych. Skarbnik Gminy podała, że spowodowało to ujęcie w Strategii Rozwoju Gminy na lata 2016-2020 zadania inwestycyjnego, o szacowanej wartości 1.000 tys. zł, na budowę takich oczyszczalni. Według Wójt nie ma jeszcze efektu tego zadania, a Gmina oczekuje na program unijny, który dofinansuje jego realizację³⁸.

(dowód: akta kontroli str. 41-45, 416-422)

3.4. W okresie objętym kontrolą Urząd posiadał 16 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego („mpzp”), które obejmowały 5,26% powierzchni Gminy na koniec 2014 r., 5,97% na koniec 2015 r. i 5,98% na koniec I kwartału 2016 r. W 14 spośród tych planów przewidziano, że na terenach nimi objętych gospodarka ściekowa rozwiązana jest/będzie poprzez budowę/przyłączenie do kanalizacji sanitarnej, w 2 planach nie przewidywano rozwiązań związanych z gospodarką ściekową – jeden dotyczył ścieżki rowerowej we wsi Rydzewo, a drugi cmentarza parafialnego w Miłkach. Na pozostałych terenach Gminy nieobjętych mpzp, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie gospodarki ściekowej przyjęto, że w miejscowościach, w których nie planuje się budowy sieci kanalizacyjnej, mają być zastosowane przydomowe oczyszczalnie ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 83-102, 423-424)

3.5. W badanym okresie do Urzędu wpłynęły 2 skargi dotyczące gospodarki ściekowej, tj.:

- Z 28 sierpnia 2015 r., wystosowana przez mieszkańców miejscowości Staświny i Miłki na działalność właściciela fermy trzody chlewnej³⁹. W dniach 14-16 października 2015 r. WIOŚ skontrolował tę fermę, stwierdzając przepełnienie zbiornika na gnojowicę, która wpływała na pole z uprawą kukurydzy. Na polu tym stwierdzono zastoisko gnojowicy o pow. ok. 50 m², pod którym znajdowała się studnia odprowadzająca gnojowicę do rzeki. Stwierdzono także zanieczyszczenie przepustu drogowego w ciągu rowu melioracyjnego przy drodze krajowej nr 63. W toku ww. kontroli właściciel fermy wykonał wszystkie zalecenia WIOŚ w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Wystawiony został także mandat karny;
- osoby fizycznej – dotycząca utrzymania czystości i porządku, w tym opróżniania szamb na terenie pola namiotowego w Rydzewie – 9 października 2015 r. Straż przy udziale pracownika Urzędu przeprowadziła 12 października 2015 r. wizję lokalną na terenie pola namiotowego, w wyniku której ustalono m.in., że na jego terenie znajdowały się 2 szamba o poj. po 10 m³ wykonane z tworzywa sztucznego. Na utwardzonym podłożu ustawione były 3 toalety, do których doprowadzona była woda. W toku oględzin nie stwierdzono przelewania się ścieków i odcieków w kierunku jeziora, a kabiny sanitarne były czyste. W ramach kontroli zasięgnięto informacji w PUKR, z których wynikało, że ścieki wywożone były regularnie, co udokumentowano kserokopiami faktur za ich wywóz. Urząd posiadał również

³⁸ W Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy na lata 2009-2016 ujęto program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na kwotę 1.825,9 tys. zł. Ze względu na przystąpienie Gminy do realizacji KPOŚK i związane z tym zadania, z realizacji tego programu zrezygnowano (nie dofinansowano budowy żadnej oczyszczalni).

³⁹ Skarga wniesiona jednocześnie do Urzędu Gminy, Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i PSS-E w Olsztynie oraz WIOŚ.

protokół kontroli ww. pola przez PPIS w Giżycku w dniu 8 lipca 2015 r., w wyniku której nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 425)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania Urzędu w badanym obszarze.

4. Oddziaływanie przyjętych przez Gminę rozwiązań na poprawę jakości wód WJM

Opis stanu
faktycznego

4.1. W celu pozyskiwania informacji związanych z zanieczyszczeniami jezior oraz stanem ich wód, w okresie objętym kontrolą Urząd współpracował z nw. instytucjami:

- Firmą naukowo-badawczą – ramach umowy z 16 kwietnia 2014 r. firma ta wykonała badania stanu fizykochemicznego jeziora Miłkowskiego, tj. wody i osadów dennych w 3 seriach badawczych (wczesną wiosną, latem i jesienią). Z raportu badań wynikało m.in., że jezioro jest silnie zdegradowane (wysokie stężenie biogenów). W celu poprawy jakości wody zalecana jest jego rekultywacja, której projekt załączono do wyników badań. Za realizację przedmiotu umowy Urząd zapłacił 46,9 tys. zł, z tego 41,9 tys. zł ze środków własnych i 5 tys. zł z dofinansowania WFOŚiGW.

Z uwagi na wysokie koszty realizacji rekultywacji ww. jeziora (ok. 2 mln zł), Gmina nie podjęła tego zadania i nie zabezpieczyła środków finansowych w budżecie na ten cel.

- PSS-E⁴⁰ – na podstawie zlecenia Urzędu z 18 sierpnia 2015 r. stacja wykonała badanie próbek wody powierzchniowej z jeziora Miłkowskiego. Badanie mikrobiologiczne wody potwierdziło brak przeciwskażeń do jej wykorzystania w celach kąpielowych. Wyniki badań pozostałych jezior pozyskiwano z corocznych raportów WIOS zamieszczanych na jego stronie internetowej.

Wyniki współpracy z tymi instytucjami oraz wyniki przeprowadzonych badań wód Urząd wykorzystywał w planowaniu budowy sieci kanalizacyjnej, w szczególności na terenach miejscowości położonych nad jeziorami o dobrej czystości (np. Marcinowa Wola n/jezioro Buwelno), rekultywacji jeziora Miłkowskiego oraz przy ocenie przydatności wód do kąpeli.

W latach 2014-2016 (I kw.) na terenie Gminy nie funkcjonowało żadne kąpielisko. W 2014 r. funkcjonowało 5 miejsc wykorzystywanych do kąpeli, w tym 3 zorganizowane przez Urząd (w Miłkach, Kleszczewie i Rydzewie) oraz 2 przez inne podmioty (Rydzewo), w których PSS-E w Giżycku dokonała badania wody (30 czerwca). W 2015 r. miejsca te nie były formalnie organizowane, a badanie wody wykonano tylko w jez. Miłkowskim (24 sierpnia). Wyniki tych badań potwierdzały przydatność wód do kąpeli. Dane te stwierdziła także kontrola NIK w 2014 r., która zaleciła przeprowadzanie analiz zagrożeń bezpieczeństwa w ramach ww. obiektów, realizację obowiązków jako ich organizatora oraz zapewnienie przeprowadzania badań jakości wody. Spośród tych zaleceń Urząd wykonywał tylko ww. analizy, a pozostałe do czasu zakończenia niniejszej kontroli nie zostały zrealizowane.

Z wyjaśnień Wójta wynika, że powodem braku ich realizacji były ograniczenia finansowe Gminy, wskutek których od początku 2015 r. ww. miejsca nie były objęte nadzorem Urzędu i nie zalicza się ich formalnie jako wykorzystywanych do kąpeli oraz nie obejmuje nadzorem inspekcji sanitarnej. Miejsca te utraciły swój status, gdyż ze względu na brak środków finansowych w kolejnych sezonach, po sezonie letnim we wrześniu 2014 r., z miejsc tych zostało usunięte ich oznakowanie. W związku z tym, w latach 2015-2016 r. Urząd nie planował organizowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli oraz nie zgłaszał objęcia ich nadzorem sanitarnym. Mimo tego, pozostają one terenami rekreacyjnymi, na których celem odbioru nieczystości ciekłych corocznie ustawiane są przenośne toalety – 6 ustawiono w 2014 r., 8 w 2015 r. i jedną w 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 428-435, 447-448, 450-462, 464-465)

4.2. Gmina współdziałała z innymi samorządami i organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony jakości wód. I tak np.:

- w dniu 28 listopada 2013 r. zawarła porozumienie partnerskie, z Powiatem Giżyckim i 4 gminami Powiatu, w sprawie utworzenia miejskiego obszaru funkcjonalnego wokół

⁴⁰ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kętrzynie.

drogi wodnej WJM⁴¹. W ramach porozumienia Urząd wpłacił na rzecz realizacji projektu kwotę 35,9 tys. zł, z tego 7,3 tys. zł 27 lutego 2014 r. i 28,5 tys. zł 19 marca 2015 r., jako wkład własny do przedsięwzięcia w wartości 1.425,7 tys. zł. W dniu 31 sierpnia 2015 r. Urząd otrzymał opracowaną dokumentację projektu, w tym audyt środowiska przyrodniczego drogi wodnej Giżycko – Orzysz i analizę ekonomiczną jej wykorzystania oraz koncepcję gospodarki wodno-ściekowej Gminy;

- w dniu 29 października 2015 r. zawarte zostało porozumienie między Województwem Warmińsko-Mazurskim a Stowarzyszeniem WJM 2020, którego członkiem jest Gmina, w sprawie realizacji RPO⁴²,
- opracowano prognozę oddziaływania na środowisko projektu „WJM 2020 – Strategia”⁴³,
- w dniu 7 czerwca 2013 r. Rady Gminy podjęła uchwałę w sprawie współdziałania z innymi gminami w zakresie projektu „Planowanie miejskiego obszaru funkcjonalnego na terenie WJM”;
- stanowisko Stowarzyszenia WJM 2020 z 22 września 2015 r. w sprawie współpracy z Fundacją Ochrony WJM w Giżycku, w tym w zakresie Masterplanu dla WJM.

(dowód: akta kontroli str. 436-446, 448-449)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Wójta w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK⁴⁴, wnosi o:

- 1) opracowanie gminnego programu ochrony środowiska,
- 2) określenie górnych stawek opłat za usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych,
- 3) wygezwolowanie od PUKR opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych,
- 4) wydanie, w uzasadnionych przypadkach, nakazów przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej,
- 5) wzmocnienie działań w zakresie kontroli częstotliwości wywozu nieczystości ciekłych z nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe,
- 6) wzmocnienie nadzoru nad PUKR w zakresie powierzonych zadań.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

⁴¹ Projekt pn. „Planowanie miejskiego obszaru funkcjonalnego wokół drogi wodnej łączącej krainę WJM z Pojezierzem Augustowskim – etap I” w ramach RPO Pomoc Techniczna 2007-2013, realizowany przez 5 samorządów obszaru WJM.

⁴² Regionalny Program Operacyjny Województwa na lata 2014-2020 – wybrane przedsięwzięcia objęte planem strategicznym „WJM 2020 – Strategia”;

⁴³ Zamówienie Gminy Mikołajki wraz ze Stowarzyszeniem WJM 2020 – wykonała Pracownia Badań Środowiskowych „ACER”.

⁴⁴ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm., Dz. U. z 2016 r., poz. 677).

Olsztyn, dnia   lipca 2016 r.

Kontroler
Edward Odojewski
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie

.....
Podpis

.....
Podpis